

excuus indien hij zich wel eens ten onrechte voor den „Urheber” kan hebben gehouden) maar ook dit schijnt niet voldoende; intellect en intuïtie alleen, gelijk hij ze in zoo hooge mate bezat, konden dezen caricaturist in staat stellen, niet slechts boeken met kluchtige en sentimenteële, melodramatische en familiere tafereelen, boeken spelend in achterbuurten en boevenbuurten, te illustreeren en alle karakters daarin treffend uit te beelden, maar Scott's bizarre vondsten als den Laird in „Mid'Lothian” en Dominie Sampson in „Guy Mannering”, Fielding's Parson Adams, Smollett's fijngedachte figuur van „Humphrey Clinker” te creëren en aan elk type te geven wat het toekomt. Die illustraties voor Goldsmith, Fielding en Smollett, uiterst verzorgd en toch eenvoudig gehouden (meer dan de wat al te picturaal-complete staalgravures later voor Ainsworth gemaakt) behooren tot zijn meest gedistingeerd, tot zijn meest klassiek werk, en het was toch eenigszins een teruggang, toen hij gezet werd tot de wedergave der boeven-scenes in Olivier Twist en Jack Sheppard. En toch heeft hij ook in deze laatste boeken schitterende dingen gegeven. Daar is die prent in het armhuis, waar Olivier om meer vraagt: de van honger scheelziende jongens zijn ontstellend goed. En de prent waar Sikes, de moordenaar, zijn hond tot zich wil lokken om hem te verdrinken: het wantrouwen van het mormel, dat onraad ruikt en zijn aarzelend oplichten van een voorpoot, hoe prachtig vertelt deze zijn historie! Of in Jack Sheppard: dien man in den storm met het kind op den arm, die moord op de Thames en die reeks kleine vignettes, die minutieus maar gespannen de ontvluchting van den in- en uitbreker medeelen, hoe hij muur na muur doorbreekt, deur na deur forceert, telkens nieuwe hindernissen vindend, altijd scherp luisterend met koortsige open oogen of iemand hem nadert. Dan krijgt hij in The Tower of London tot taak de sombere incidenten uit het leven van de arme Jane Grey en van

Maria tegen den achtergrond der gravure en imposante architectuur van die vesting, gevangenis en paleis te teekenen, de bestorming, de vlucht van Jane, met als komisch intermezzo, de lotgevallen van een dwerg en drie reuzen; hier is een enkel maal melodrama, maar het is toch bijna doorlopend zeer levende historieschildering.

En door dat alles heen grasduint hij in vroolijke litteratuur van allerlei aard, en is er de jolige en fijn jolige illustrator van. John Gilpin en zijn ongelukkigen rijtocht geeft hij in enkele prentjes: welk een herrie, welk een volheid van incident en hoeveel echtheid. Als Caldecott later het verhaal zal illustreeren, mooi en jolig ook, krijgt de brave manufacturenkoopman een knappe matrone tot vrouw, en beelden van kinderen à la Gainsborough, maar Cruikshank laat ons een echte klein burgerlijke familie zien: prenterig, nederig en toch zelfgenoegzaam. Hij illustreert Bombastes Furioso, een burleske operette met een zestal wondergeestige prentjes: creëert den Münchhauser generaal, den rococo-koning, het boerinnetje, den minister; het onzinnig bombastisch gedoe wordt tot een kostelijke comédie, het burleske is tot een bijna deftige soberheid herleid. En in een ander klein boekje „The Loving Ballad of Lord Bateman” is een roerend straatlied bekort en pasklaar gemaakt; hij had het afgeluisterd van een zanger en placht het na te doen tot op zijn ouden dag; Thackeray zou, naar het heet, het rijm hebben verzorgd en Dickens voorrede en aanteekeningen (zeer geestige quasi-ernstige aanteekeningen) hebben geschreven, maar Cruikshank schiep, in heel simpele lijnen, den avontuurlijken held, de Turksche Schoone die op hem verliefd wordt, de page en de schoonmoeder, fenomenen van koddigheid.

Het is niet het typeeren alleen van de figuren, waarin wij hem boven alle anderen van de school zien uitmunten, maar ook in het geven van de meest subtiële, de meest rijke expressie. In een schetsje van Clarke komt een doove postillon voor die